

”Boheem” tuleb!

Estonia Teatris 12. novembril. Lavastuse muusika-juht on CARLO FELICE CILLARIO (Itaalia), dirigendid ERI KLAS ja ARVO VOLMER, lavastaja ARNE MIKK, kunstnik ANN LUMISTE. Kaks viimatinimetatut olid minu vestluskaaslaseks kahe peaproovi vaheajal.

Puccini ooper ”Boheem”, mis valmis 1896. aastal, on olnud läbi aegade üks mängitavamaid oopereid, nagu Puccini ”Madama Butterfly” ja ”Toscagi”.

Arne Miku loomingulises biograafias on seni olnud vaid üks Puccini-lavastus, 1972. aastal lavale jõudnud triptühhon (”Mantel”, ”Ode Angelica”, ”Gianni Schicchi”). Kas nüüd on ”Boheemi”-aeg tulnud?

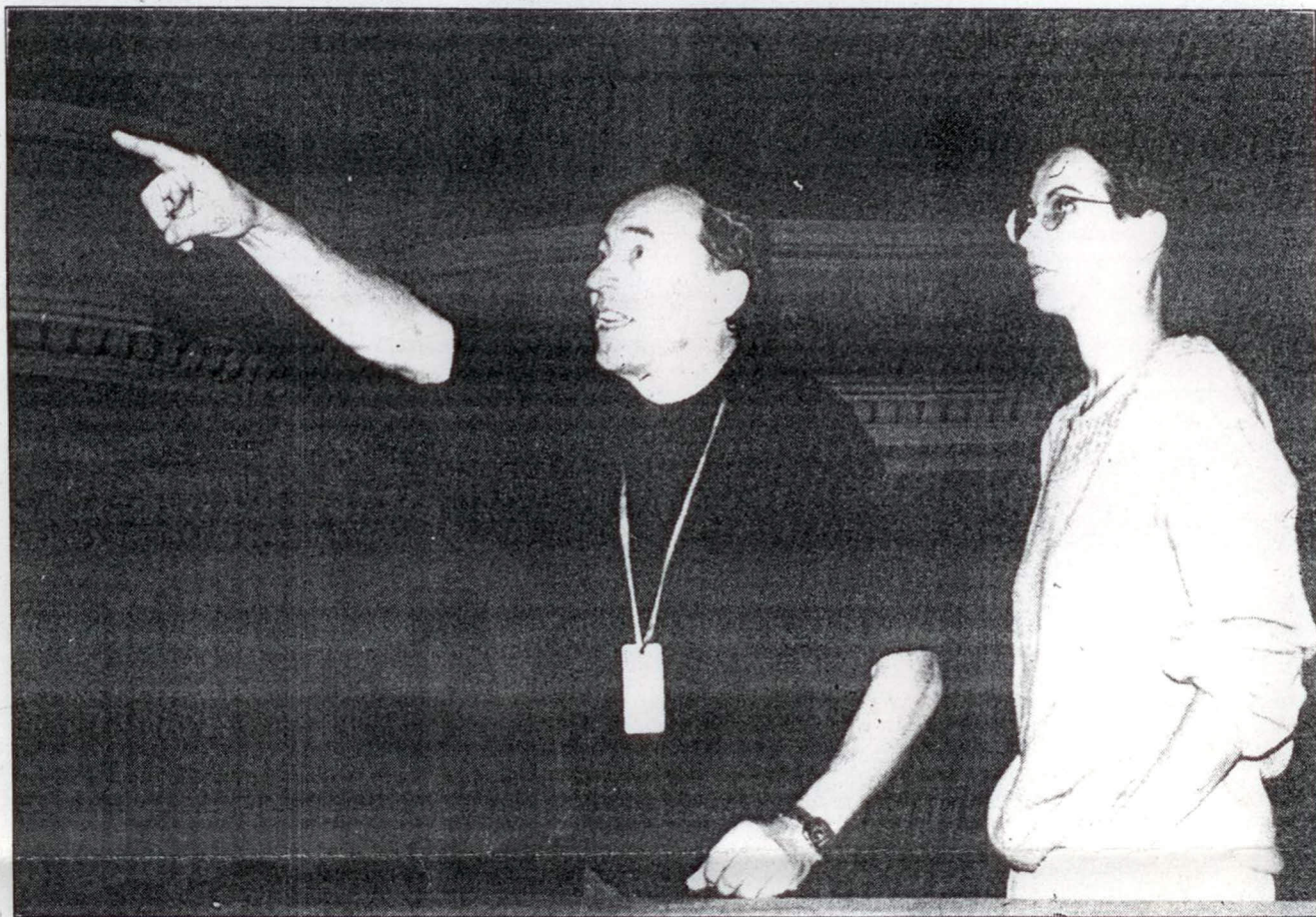
Arne Mikk: Ma pole ju eriti sihikindlalt saanud valida, mida hetkel teatris lavastada, ehk vaid mõne vähetuntud Verdi (”Luisa Miller”, ”Attila”), ”Boriss Godunovi” algvariandi ja Eduard Tubina ooperid.

”Boheem” on ooper, mida kõik tunnevad, see maailma heade etenduste koorem teeb ”Boheemi” lavastamise üha raskemaks.

Mina olen väga paljusid ”Boheemi” lavastusi näinud, ka meie teatris olen ühes kaasa teinud. Kui me meenutaks Zeffirelli lavastust La Scalas või Harry Kupferi oma Ko-

mische Oper’is, siis pärast neid tundub võimatuks midagi uut välja pakkuda. Aga maailmas on vaid paar teatrit, kus on sellised jõud ja tehnilised võimalused nagu nimetatutes. ”Boheemi” lavaletoomiseks peab olema ansambel, tegelaste koosseis, kellele see on ealt ja natuurilt omane. Ja criti Rodolfo, kes peab sealjuures väga nõudliku vokaalpartiiga toime tulema. ”Boheem” ei ole ”Aida” ega ”Trubaduur”, kus suured staarid võivad ainult laulda, tegelased on nagu natuke väljaspool aega ja ruumi, monumentaalsed abstraheringud. ”Boheemi” tegelaste ellusuhetumine on väga elu- ja kunstitõe truu. Või nagu Rodolfo ütleb: ”Ma olen miljonär oma unistustes.” Praegu on meil see noorte ansambel olemas.

”Boheem” on ühelt poolt kahe armastaja — Rodolfo ja Mimi — lugu, teiselt poolt kuue noore inimese lugu. Tavaliselt on ooper loodud kolmele-neljale suurele osale.

• Lavastaja ARNE MIKK ja kunstnik ANN LUMISTE ”Boheemi” proovis.

AM: Ideaaliks oleks ansambel, millest kaks tegelast tõusevad kõrgemale oma armastuse ja ellusuhetumisega.

Lihtsam on vist üles lugeda neid kuulsusi, kellega ta pole töötanud.

AM: Jah. Ta võib vahel

— see on nii väike.

Lavaline lahendus tundub esimesel hetkel ootamatu, põnev ja ka funktsio-

lahendaks ehk teistmoodi.

AL: Kunstnik peab tundma lava kuju, tajuma seda. Inimene ruumis, tema liikumine

"Boheemi" lavastusi näinud, ja Mimi — lugu, teiselt poolt, kuue noore inimese loodud kolmele-neljale suurele osale.

• Rodolfo — VELLO JÜRNA, Mimi — MEELI KALLASTU. Stseen "Boheemi" teisest vaatusest.

HARRI ROSPU fotod

• Lavastaja ARNE MIKK ja kunstnik ANN LUMISTE "Boheemi" proovis.

AM: Ideaaliks oleks ansambel, millest kaks tegelast tõusevad kõrgemale oma armastuse ja ellusuhtumisega. Aga see on ikka ühe põlvkonna lugu. Peab olema usutav, et need neli noormeest — Rodolfo, Marcello, Colline ja Schaunard — võivad elu ja kunsti üle nalja visata ja samas on lugu ju nii habras.

"Boheemi", 1986. aastal esietendunud, on ju tegelikult lugu igas ajas, ka meie kaasajast.

AM: Jah. Kavalehel tahtsime rõhutada, et ka cesti kuntsnikkond on peaaegu "Boheemi" etendumise aegses Pariisis elanud, samades tingimustes. See pole mitte ainult Itaalia ja Prantsusmaa probleem, vaid üldine kunstnikkonna probleem.

"Boheemi" partituur on viimase nüansini täpselt paika pandud.

AM: Puccinit pole loetud suureks reformaatoriks nagu näiteks Wagnerit, aga ta on sillaks XX sajandisse. Tema teatripärane nägemus on ülitäpne. Ja etenduse muusika juht maestro Carlo Felice Cillario on elus klassik Puccini traditsioonide ja autoritruuduse jälgimisel. Kui on kaks takti pausi, siis ta küsib — miks? Puccini *robotod*, need on ju ka kõik nooti sisse kirjutatud.

Lihtsam on vist üles lugeda neid kuulsusi, kellega ta pole töötanud.

AM: Jah. Ta võib vahel närviline olla, aga kui kõik välja tuleb, siis on ka "bravo" siiras. Tema temperament sobib sellele ooperile, vaatamata tema 78 eluaastale.

Ann Lumiste, milline on Teie suhe muusikaga?

AL: Mina olen muusikamaailmas külaline, seda võluvam on mul siin olla. Puccini muusika ise on nii kaunis ja valdav, et unustad kõik muu.

On ooperiteater väga erinev Teie senistest kogemustest?

AL: Minul on seni olnud kogemusi vaid filmiga, mitte teatriga. Aga teater on kõige võimsam ja täiuslikum, mis üldse saab olla — süntees. Muusikateater on kõige võimsam süntees, sinna on koondunud kõikvõimalikud jõud, mille lõpptulemus peaks olema väga tugev nauding. Täiuslikkus peaks hõlmama endas kõike.

Ooperis on teatavad tingimused väga täpselt ette seatud — on see kunstnikutööd seganud?

AL: Seda laadi probleeme, vastuolusid laulja ja kunstniku vahel, pole eriti tekkinud. Kõige suurem piirang on muidugi lavakarp, kuhu tege- lased peavad ära mahtuma, ja

— see on nii väike.

Lavaline lahendus tundub esimesel hetkel ootamatu, põnev ja ka funktsionaalne. Kuidas Te koos selise tulemuseni jõudsite?

AM: Arutluste ja praktiliste kaalutluste najal. Ann ei olnud seda ooperit üldse näinud ja mulle see meeldis, et ta oli "valge leht". Minul oli ju vastupidi. Me püüdsime esimese variandi puhul võtta aluseks harjumuslikku.

AL: Minule on kõige võõram, kõige keerulisem just klassikaline lähenemine ooperile.

AM: Esimese variandi tegimegi ümber, oli selge, et klassikalise teega me edasi ei saa, seda on enne palju paremini tehtud.

AL: Ka meie lava võimalusi tuli arvestada.

AM: Siis tekkis tänava või tee või tunneli variant. Ma arvan, et põhimõtteliselt see on tore ja teistmoodi. Mulle tuli meelde, kui Felsenstein Moskvast ütles, et ta lavastab "Carmenit" kuugendat korda, nüüd ta tunneb seda ooperit põhjalikult. Päril töö käigus näeme, millised tehnilised võimalused oleksid veel olnud.

AL: Kõige parem, kui praegu saaks uuesti otsast alata.

AM: Aga ega me sellest põhiprintsiibist ei loobuks. Vaid mõned tehnilised üksikasjad

lahendaks ehk teistmoodi.

AL: Kunstnik peab tundma lava kuju, tajuma seda. Inimene ruumis, tema liikumine ruumis, kuidas seda mugavalt lahendada.

AM: Aga nagu näete — tül- li me pole läinud.

AL: Kummaliselt harmooniliselt on sujunud küll.

AM: Alguses oli mõne asja juures hirm — näiteks nii kõr- ged seinad!

AL: Siis see sild, see tuli ootamatult kindel.

AM: Selgub, et seda silda on võimalik siiski ka kiiresti ära lammutada. Aga kui me võtaks maailma mallid, siis me ei saaks midagi lavastada — juba tehnikast sõltuvalt.

Ann Lumiste, ega see ainsaks kokkupuuteks muusikateatriga jää?

AL: Balletilavastuse kujundamise ettepanek on mulle tehtud.

Ja lõpetuseks peaosali- sed: Mimi — Meeli Kallastu, Nadia Kurem, Pille Lill; Rodolfo — Vello Jürna, Ivo Kuusk; Musetta — Anu Kaal, Nadia Kurem, Sirje Puura; Marcello — Väino Puura, Tarmo Sild; Colline — Mart Laur, Mart Mikk; Schaunard — Rauno Elp, Rando Piho, Villu Vald- maa.

MARE PÖLDMAE